

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa D. B.
przeciwko L. Spółce z o.o. w W.
o ryczałt za nocleg w związku z podróżą służbową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w G.
z dnia 28 maja 2015 r., sygn. akt VIII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 28 maja 2015 r., po rozpoznaniu sprawy z powództwa D. B. przeciwko L. Sp. z o.o. w W. o ryczałt za noclegi w związku z podróżą służbową, na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 3 listopada 2014 r. (mocą którego zasądzono od pozwanej na rzecz powoda kwoty: 5.750,54 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 listopada 2013 r.; 2.643,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 kwietnia 2011 r.; 2.190,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2011 r.; 2.174,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2011 r.; 1.941,42 zł z ustawowymi odsetkami od

dnia 11 lipca 2011 r.; 2.515,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 sierpnia 2011 r.; 2.352,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 września 2011 r.; 1.177,05 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 października 2011 r.; 1.677,90 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 listopada 2011 r.; 885,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2011 r.; 1.176,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 stycznia 2012 r.; 1.189,65 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2012 r.; 2.488,61 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 marca 2012 r.; 1.395,91 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 kwietnia 2012 r.; 714,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2012 r. oraz oddalono powództwo w pozostałej części; zasądzone od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.076,60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; nakazano pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w G. kwotę 1.514,00 zł tytułem opłaty od pozwu, od obowiązku uiszczenia której powód był zwolniony z mocy ustawy; a wyrokowi w punkcie pierwszym nadano rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2.200,00 zł, zmienił zaskarżony wyrok częściowo w punkcie 1i w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.530,90 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 listopada 2011 r. i w punkcie 4 w ten sposób, że nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w G. kwotę 1.507 zł tytułem opłaty sądowej, a w pozostałej części oddalił apelację.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną pozwanej. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 77⁵ § 3 i 5 k.p.; 2/ art. 9 ust. 2 k.p. w związku z § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 r. Nr 236, poz. 1991 ze zm.; dalej: „rozporządzenie MPIPS z 2002 r.”); 3/ art. 77² i art. 104 w związku z art. 9 § 1 k.p.; 4/ § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia MPIPS z 2002 r. w związku z art. 77⁵ § 5 k.p.; 5/ § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia MPIPS z 2002 r.; 6/ § 9 ust. 4 rozporządzenia MPIPS z 2002 r.; 7/ § 9 ust. 4 rozporządzenia MPIPS z 2002 r. w związku z art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do

transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i Rady (WE) nr 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (dalej: rozporządzenie (WE) nr 561/2006; 8/ § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia MPIPS z 2002 r.; 9/ art. 295 § 1 pkt 1 k.p. w związku z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. Ponadto skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania - art. 227 k.p.c. w związku z art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, to jest w zakresie pkt II i III i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 77⁵ § 3-5 Kodeksu pracy oraz § 9 ust. 1, 2 i 4 Rozporządzenia MPIPS z 2002 r.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że prawidłowa jest wykładnia przepisów art. 77⁵ § 3-5 k.p. polegająca na przyjęciu, iż przepisy rozporządzeń wykonawczych wydawanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. znajdują bezpośrednie zastosowanie jedynie do pracodawców będących samorządową lub państwową jednostką sfery budżetowej. Przepisy tych rozporządzeń, w tym Rozporządzenia MPIPS z 2002 r., stanowią źródło prawa pracy wyłącznie dla pracowników jednostek publicznej sfery budżetowej i w odniesieniu do tych pracowników wyznaczają one minimalny standard warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych. Przepisy nie stanowią zatem przepisów powszechnie obowiązujących (obowiązujących wszystkich pracodawców) i nie wyznaczają w odniesieniu do pracodawców spoza publicznej sfery budżetowej minimalnego standardu w zakresie rodzajów i wysokości należności z tytułu podróży służbowych, którego brak ustalenia w wewnętrznych przepisach miałby powodować automatyczne i bezpośrednie stosowanie do tych pracodawców przepisów tych rozporządzeń. Z przepisu art. 77⁵ § 3 k.p. wynika, że ustawodawca pozostawił pracodawcom niebędącym państwowymi lub samorządowymi jednostkami sfery budżetowej swobodę w regulowaniu w aktach wewnątrzzakładowych warunków

wypłacania pracownikom należności na pokrycie kosztów podróży służbowej, zarówno w zakresie rodzajów tych należności, czy też ich nazewnictwa, jak również w zakresie ich wysokości. Jedyne ograniczenie w tym zakresie wynika z art. 77⁵ § 4 k.p. i dotyczy wyłącznie wysokości diety, co wskazuje, że jedynym rodzajem należności, który musi zostać określony w wewnętrznych aktach prawa pracy, jest dieta, jako przeznaczona na pokrycie kosztów ponoszonych przez każdego pracownika w każdej podróży służbowej, to jest kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków. Pozostałe rodzaje należności, to jest przeznaczone na pokrycie kosztów dojazdów, przejazdów i noclegów mogą zostać w takich wewnętrznych przepisach określone lub pominięte, w zależności od tego, czy są one w ogóle ponoszone przez pracowników danego podmiotu. W przedmiotowej kwestii wypowiedział się w szczególności Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 października 2005 r., K 36/03, wskazując, iż ustawowe minimum uprawnień pracownika w zakresie należności związanych z podróżą służbową wynika z art. 77⁵ § 4 k.p., a nie z przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. Jednocześnie w powołanym wyroku, analizując motywy ustawodawcze wynikające z uzasadnienia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (wprowadzającej do Kodeksu pracy przepisy art. 77⁵ § 3-5 k.p.), przesłanych do Sejmu wraz z projektami aktów wykonawczych (druk sejmowy nr 335), Trybunał zwrócił uwagę na to, że zgodnie z wyrażoną *expressis verbis* intencją projektodawcy celem tej nowelizacji była racjonalizacja wydatków pracodawców. Dalej Trybunał wskazał, że proponowany tryb regulowania wysokości i warunków ustalania należności pracowniczych z tytułu podróży służbowej jest analogiczny do obowiązującego trybu regulowania zasad wynagradzania i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą. Odgórnie (przez Radę Ministrów, właściwych ministrów lub Ministra Pracy i Polityki Społecznej) są ustalane warunki wynagradzania i świadczenia związane z pracą tylko dla pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej. Pozostali pracodawcy ustalają samodzielnie warunki wynagradzania pracowników i przyznawania świadczeń związanych z pracą. Jak wynika z orzeczeń wydanych przez Sądy obu instancji w niniejszej sprawie oraz z ich uzasadnień, Sądy te

prezentują odmienne stanowisko w przedmiocie wykładni powołanych przepisów, które w ocenie pełnomocnika pozwanej nie jest prawidłowe. Sądy obu instancji oparły swoje rozstrzygnięcia na wykładni prezentowanej ostatnio przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 oraz uchwale z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14, a także wyroku z dnia 4 września 2014 r., I PK 7/14. Według tej wykładni, przepisy rozporządzeń wykonawczych, w tym rozporządzenia MPIPS z 2002 r. zostały uznane za przepisy powszechnie obowiązujące i przewidujące „minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diet oraz zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika (art. 9 § 2 i art. 18 § 2 k.p.). W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowanie będą miały przepisy wykonawcze”. W ocenie pozwanej powyższa wykładnia ma charakter prawotwórczy, bowiem prowadzi w istocie do modyfikacji literalnej treści przepisu art. 77⁵ § 5 k.p. Powołany przepis przewiduje jedynie odpowiednie stosowanie przepisów wykonawczych w sytuacji, w której brak jest uregulowania warunków wypłacania należności na pokrycie kosztów podróży służbowych w regulaminie wynagradzania, układzie zbiorowym lub umowie o pracę. W treści tego przepisu brak jest natomiast mowy o stosowaniu tych przepisów (ani bezpośrednim, ani odpowiednim) w przypadku, gdy uregulowania wewnętrzne są mniej korzystne dla pracownika niż przepisy wykonawcze. O istnieniu niejednolitej wykładni tych przepisów i rozbieżnościach przez nią wywoływanych świadczyć powinno również to, że Sąd drugiej instancji, niezależnie od wykładni przyjętej ostatecznie jako podstawa zaskarżonego wyroku, przywołał w uzasadnieniu tego wyroku również odmienną wykładnię tych przepisów, zgodną ze stanowiskiem pozwanej, zaś sprzeczną z ostatecznym stanowiskiem Sądu drugiej instancji.

W zakresie potrzeby wykładni przepisów § 9 ust. 1, 2 i 4 Rozporządzenia MPIPS z 2002 r. skarżąca również polemizuje z podglądami Sądu Najwyższego w tym zakresie prezentowanymi we wspomnianych wyżej uchwałach.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania; ewentualnie wniósł o oddalenie

skargi kasacyjnej w całości, a ponadto o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnośnie tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości

polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sadu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sadu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż skarżąca nie sprostала wymaganiom stawianym przez judykaturę wskazanej w skardze kasacyjnej przesłance przedsądu.

Powołane przez skarżącą przepisy prawa, chociaż budzą poważne wątpliwości, doczekał się wykładni, zwłaszcza w przytoczonych w motywach zaskarżonego wyroku oraz samej skardze kasacyjnej uchwałach Sadu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 i z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/14, podjętych właśnie w celu wyjaśnienia istniejących wątpliwości oraz usunięcia rozbieżności we wcześniejszym orzecznictwie sądowym. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi polemikę ze stanowiskiem Sadu Najwyższego prezentowanym w tychże uchwałach i zmierza do zmiany wytyczonej nimi linii orzeczniczej. Przeczy przy tym tezie o istnieniu potrzeby wykładni wskazanych przepisów, skoro doczekały się one wykładni, a skarżąca kwestionuje jej wyniki.

Konkludując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.